

Linnéa Bruno: "Vi gör fäders våld möjligt"

Hej Linnéa Bruno, du har doktorerat med avhandlingen *Ofridstid. Fäders våld, staten och den separerade familjen. Våldet mot kvinnor och barn upphör inte för att kvinnan lämnar en våldsam man.*

Text: Anna Fredriksson | Bild: Elisabeth Ohlson Wallin | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 2 2016

– Nej ofriden består ofta och jag vill visa vilka sociala processer som gör det möjligt att våldet kan fortsätta. Jag tar barnets rätt till frihet från våld som utgångspunkt och har undersökt hur personal i förskola och skola agerar för att skydda utsatta barn. Personalen kan vara rädda att själva råka ut för hot och våld. Det är svårt att stå emot resursstarka föräldrar – en vit, vuxen man får en stark position i förhållande till kvinnlig, kanske ung, förskolepersonal. Han har också makt i egenskap av far, föräldrarätten kan bli äganderätt och det här samspekar med andra maktordningar där barnets rätt prioriteras ned.

Viljan att inte ta ställning i en konflikt mellan föräldrarna kan göra att personalen går emot en dom, så att en pappa som inte har umgängesrätt ändå kan hämta sitt barn. En minoritet av förskolorna har handlingsplaner och stödet från ledningen brister. Det finns också en professionell hierarki. Personal i förskola och skola har minst att säga till om i familjerättsärenden, men står barnet närmre och vet kanske mest av alla hur barnet har det. Juristerna som fattar beslut om vårdnad och umgänge har oftast aldrig träffat barnet.

Du har också studerat hur domstolarna agerar i frågor om vårdnad?

– Vår syn på det gemensamma föräldraskapet som norm gör det svårare att professionellt hantera våld i nära relationer.

Förövaren kan använda sig av uttryck för omsorg när det egentligen kanske handlar om att få kontroll. Men för att våldet ska försvinna måste det fungera i alla led. I domstolarna finns en konservatism som visar sig i resonemang om att det kan vara dåligt för barnets utveckling att ha en så negativ bild av sin pappa. Samtidigt som anmälningar kan ha haglat in.

Domstolen kan säga till mamman att hon måste se till att barnet får en mer positiv pappabild. Förlegad kunskap som att det är viktigt för pojkar med en manlig förebild kommer upp. Domstolen ska ta hänsyn till risken att barnet far illa. Men de gånger där det funnits tydliga uppgifter om våld eller sexuellt våld i familjen har riskbedömning ändå bara gjorts i 45 procent av fallen. Det syns en liten skillnad i domar mellan könen, det finns en viss tendens att vilja skydda flickor oftare än pojkar.

Du har sett att män med icke-nordiska namn oftare förlorar umgängesrätten?

– Ja dömda eller utpekade manliga förövare med ett icke-nordiskt namn förlorade fyra gånger så ofta rätten till umgänge, jämfört med manliga förövare med nordiskt namn. Förövarens sociala position styr när våld ses som ett problem och när det inte gör det. Det finns en debatt om att inte våga se utrikes föddas våld. Min studie bekräftar snarare hur den nationella självbilden och statens oförmåga att motverka rasism samspelar med svårigheterna att motverka mäns våld. Fokus på de "andra männen" är vilseledande. Det finns pappor som blir orättvist behandlade. Men att det skulle vara ett stort problem att kvinnor och barn lämnar falska anklagelser har inget stöd i forskning. Det är vanligare att man inte berättar om våld, även om det finns.

Det verkar dåligt med barns egna röster och delaktighet?

– I Norge, som har gjort Barnkonventionen till lag, har barn rätt att komma till tals från sju års ålder. I Sverige anges bara deras rätt till delaktighet med hänsyn till ålder och

mognad. Tidigare forskning har visat att när barns uppfattning inte stämmer med de professionellas kan det beskrivas som omognad, oavsett ålder. Och som argument för att fästa mindre vikt vid barnets åsikt. I många fall redovisas inte barnets uppfattning.

Det kan vara av missriktad hänsyn som man inte vill tala med barnet. Men våldet har redan hänt. Omsorgsperspektivet tar över delaktighetsperspektivet. När barnets vilja uttrycks är fokus ändå på paret. Att göra barnet till egen part med eget ombud har varit på förslag. Barn kan ha blandade känslor för en förövare. Om barnet villkorar och säger "jag vill träffa pappa men bara om han är nykter", då kan domstolen döma till umgänge varannan helg. Sedan är det ingen som följer upp hur det går. Jag har svårt att se värdet i att tvinga barn att umgås med, eller bo hos någon de är rädda för. Island har genomfört att man flyttar på våldsamma pappor vid en separation, mamma och barn bor kvar. Där har man också täta uppföljningar när det finns en hotbild. Man hör av sig, gör hembesök. Polisen jobbar på ett helt nytt sätt. Häften av alla mord på kvinnor i Sverige de senaste åren hade kunnat förhindras om myndigheter agerat mer adekvat. Ofta är barnen närvarande när mamma mördas, och förövaren får i majoriteten av fallen fortsatt vårdnad. Inte ens mord innebär alltid att barns rätt prioriteras framför föräldrarätt.

Det ekonomiska förtrycket blir ofta bortglömt när en våldsutsatt kvinna lämnar en man?

– Ja, och det är kvinnojourerna mycket medvetna om. I min avhandling visar jag hur en myndighet som Försäkringskassan kan användas av våldsutövande fäder för att kränka, kontrollera och begränsa mödrars handlingsutrymme efter en separation. De kan till exempel lämna falska uppgifter, som att mamman har en ny sambo och inte rätt till bostadsbidrag. Det här ökar utsattheten.

Du vill se helt andra prioriteringar från staten när det gäller säkerhet?

– Visst våld och vissa uppfattade hot prioriteras mer än andra. Jag skulle önska att nuvarande fokus på försvar av nationsgränser prioriterades ner till förmån för mänsklig säkerhet – frihet från våld i vardagen. Sverige har inte haft krig på 200 år men det vardagliga våldet begränsar handlingsutrymme, rörelsefrihet och yttrandefrihet.

Anna Fredriksson

Läs mer:

Linnea

Brunos

avhandling:

<http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:878656/FULLTEXT01.pdf>